

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
pro místní rozvoj

EVALUAČNÍ PLÁN SKSZ

Verze 2, 2026

Dokument vznikl v rámci realizace projektu „Systematická koordinace sociálního začleňování“, reg. číslo CZ.03.02.02/00/22_004/0005318. Projekt je spolufinancovaný z ESF ČR prostřednictvím OPZ+. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Obsah

1. Úvod	1
2. Kontextuální rámec evaluace	1
3. Typ interní evaluace	3
4. Předmět a cíl evaluace interní evaluace	4
5. Cílová skupina evaluace a nástroje intervence	4
6. Evaluační otázky a evaluační kritéria interní evaluace	10
7. Metody interní evaluace	13
8. Datové požadavky – zdroje pro interní evaluaci	14
9. Spolupracující subjekty interní evaluace	15
10. Harmonogram interní evaluace	15

Seznam zkratk

CS	cílová skupina
ČES	Česká evaluační společnost
KPSV 2021+	Koordinovaný přístup k sociálnímu vyloučení 2021+
NNO	Nestátní nezisková organizace
OECD DAC	Výbor pro rozvojovou pomoc při Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OPZ+	Operační program Zaměstnanost plus
OSZ	Odbor pro sociální začleňování MMR ČR
SKSZ	Systematická koordinace sociálního začleňování
RT OVE	Realizační tým Oddělení výzkumů a evaluace
ŘO OPZ	Řídící orgán OP Z
SZ	sociální začleňování
ÚC	územní celek

1. Úvod

Následující text představuje postup realizace interní evaluace v rámci klíčové aktivity KA03 Evaluace projektu OPZ+ „Systematická koordinace sociálního začleňování“ (dále jen SKSZ). Hlavním výstupem interní evaluace je souhrnná evaluační zpráva hodnotící dopady činností realizované v projektu SKSZ na sekundární cílovou skupinu projektu. Projekt zaměřuje svou činnost na podporu územních celků (dále ÚC), jejich partnerů a dalších subjektů státní správy a samosprávy při zvládání rozsahu a dopadů sociálního vyloučení, zejména v obcích se sociálně vyloučenými lokalitami.

Interní evaluaci projektu zajišťuje realizační tým výzkumníků/evaluátorů projektu. V jejím rámci bude zpracováno deset dílčích evaluačních zpráv, které posoudí dopady vybraných intervencí na změnu situace osob v kontextu implementace nástrojů sociálního začleňování na úrovni obcí. Tyto dílčí zprávy budou tvořit hlavní podklad pro závěrečné zhodnocení kvalitativního dopadu projektu na jeho sekundární cílovou skupinu. Součástí interní evaluace je také vyhodnocení úspěšnosti procesu systematické participace této cílové skupiny.

Realizační tým výzkumníků/evaluátorů bude dále zapojen do realizace fokusních skupin probíhajících ve spolupracujících obcích. Tyto fokusní skupiny budou v interní evaluaci využívány podle relevance tématu a vhodnosti této metody pro danou oblast hodnocení. Představují významný zdroj kvalitativních dat pro zachycení zkušeností, potřeb a dopadů intervencí na život osob v sociálním vyloučení; jako klíčový zdroj budou sloužit zejména v oblasti systematické participace sekundární cílové skupiny, zatímco v ostatních oblastech budou doplňovat individuální rozhovory a další dostupné zdroje dat.

Interní evaluační tým postupuje v souladu s Etickým kodexem České evaluační společnosti (ČES).

2. Kontextuální rámec evaluace

Zaměření projektu

Projekt je zaměřen na zvyšování schopností obcí zavádět, řídit a vyhodnocovat nástroje sociálního začleňování, propojovat podporu v jednotlivých tematických oblastech a posilovat zapojení cílových skupin sociálně vyloučených osob a osob sociálním vyloučením ohrožených do řešení sociálního vyloučení v území. Do spolupráce bude zapojeno 150 unikátních obcí – 50 obcí v režimu KPSV 2021+ a 100 obcí v režimu Poradenství.

Předmětem projektu SKSZ je podpora územních celků při řešení situace sociálně znevýhodněných osob prostřednictvím posílení kompetencí obcí k efektivnímu zvládání sociálního vyloučení na jejich území. Projekt se zaměřuje na využívání inovativních nástrojů (tzv. modulů) a vytváření trvalých mechanismů zapojování obyvatel ohrožených sociálním vyloučením na všech úrovních rozhodovacího procesu lokálních politik sociálního začleňování.

Cílem projektu je zvýšit schopnost obcí zavádět, řídit a samostatně vyhodnocovat nástroje sociálního začleňování na lokální úrovni a posílit participaci sekundární cílové skupiny (osoby

sociálně vyloučené a sociálním vyloučením ohrožené) na řešení sociálního vyloučení v obcích. Těchto cílů má být dosaženo prostřednictvím dílčích cílů projektu.

Dílčí cíl 1: Nejméně 50 obcí v režimu KPSV 2021+ zavede konkrétní nástroje v tematických oblastech sociálního začleňování. Zároveň nejméně 6 vybraných obcí bude schopno samostatně vyhodnocovat účinnost těchto nástrojů a jejich dopad na sekundární cílovou skupinu. Ve 40 obcích dojde díky podpoře OSZ ke kvalitativnímu posunu ve schopnosti samostatně zavádět a udržovat nástroje sociálního začleňování.

Dílčí cíl 2: V nejméně 50 obcích zapojených v režimu KPSV 2021+ bude dosaženo průměrně 60 % úspěšně implementovaných a realizovaných opatření plánů sociálního začleňování.

Dílčí cíl 3: 100 unikátních obcí v režimu Poradenství s vysokou hodnotou indexu sociálního vyloučení (ISV 8+) bude podpořeno ke změně přístupu k řešení sociálního vyloučení. Obcím bude poskytnut datově-analytický podklad o struktuře sociálního vyloučení v území a poradenská intervence dle relevantních tematických oblastí.

Vyhodnocení plnění těchto dílčích cílů bude provedeno v rámci externí evaluace projektu.

Řešený problém

Řada obcí nedisponuje, a v praxi ani aktivně nevyužívá, postupy, procesy a nástroje, které umožňují účinně reagovat na projevy a dopady sociálního vyloučení. Projekt proto reaguje na potřebu propojit dosud izolované politiky a jednotlivé dobré praxe v oblasti sociálního začleňování, systematicky aplikovat ověřené nástroje sociálního začleňování a posilovat kompetence obcí k jejich samostatnému a dlouhodobému využívání.

Stěžejním problémem, na který projekt reaguje, je výrazný teritoriální charakter sociálního vyloučení a jeho úzká provázanost s oblastmi veřejných politik, které s problematikou sociálního vyloučení souvisí.¹ Tento charakter problému implikuje nutnost intenzivní, koordinované a dlouhodobé spolupráce veřejné správy se zapojením samospráv a dalších aktérů na lokální úrovni.

Inovativní změna

V projektu se inovativní změny promítnou ve třech rovinách. Vedle zvyšování kompetencí obcí k samostatnému řízení politik sociálního začleňování (tvorba plánů, koordinace aktérů, systematické zjišťování a využívání dat aj.) se projekt zaměřuje také na vytvoření trvalých

¹ Index sociálního vyloučení ukazuje meziroční zhoršení rozsahu sociálního vyloučení napříč ČR v letech 2022 a 2023. Analýza ukázala nadprůměrné zatížení obcí zejména v tzv. vnitřních periferiích, kde zhoršení nelze přičítat pouze místním politikám, ale také makroekonomické a sociální situaci v ČR.

mechanismů zapojování osob ohrožených sociálním vyloučením do všech úrovní rozhodovacích procesů v oblasti lokálních politik sociálního začleňování.

Prostřednictvím monitoringu bude sledována okamžitá změna situace sociálně vyloučených a ohrožených osob v důsledku realizace plánů sociálního začleňování. Monitoring zároveň poskytne informace potřebné k zachycení obecné situace obcí vybraných pro interní evaluaci. Interní dopadová evaluace se zaměří na kvalitativní dopady realizovaných opatření v podporovaných územích a bude hodnotit jejich efektivitu v praxi.

Interní evaluace se soustředí na opatření ve čtyřech oblastech:

- bydlení,
- dluhová problematika, □ systém podpory dětí a rodin, □ systematická participace.

Tato evaluace bude založena na analýze podkladů vzniklých v průběhu realizace opatření (data z vlastních šetření, vč. zachycení počátečního stavu, monitoringu, procesních analýz atd.) a na individuálních rozhovorech se sekundární cílovou skupinou jako hlavním kvalitativním zdroji dat o dopadech. Doplnkově, podle relevance tématu, budou využity také fokusní skupiny. Tyto výstupy budou triangulovány s dalšími dostupnými zdroji dat tak, aby bylo možné opatření obhajitelně zhodnotit z hlediska jejich příjemců. Z hlediska zaměření projektu se interní evaluace soustředí především na dopady realizovaných intervencí na obyvatele sociálně vyloučených lokalit, a to zejména na to, jak projekt zvyšuje jejich příležitosti a možnosti zapojit se do ekonomického, sociálního i kulturního života a jak posiluje jejich participaci. Současně bude věnována pozornost také aktérům místní politiky, neziskovým organizacím a situaci ve veřejné správě, aby bylo možné posoudit kontext, ve kterém změny vznikají a jsou udržovány.

3. Typ interní evaluace

Pro interní evaluaci byl zvolen formativní (průběžný) typ evaluace, který kombinuje procesní, výsledkovou a dopadovou rovinu hodnocení. Tento přístup umožňuje nejen systematicky sledovat implementaci projektu a průběh jednotlivých procesů, ale zároveň průběžně vyhodnocovat, zda a jak zaváděná opatření reálně ovlivňují situaci sekundární cílové skupiny v území.

Formativní evaluace poskytuje včasnou zpětnou vazbu potřebnou k úpravám postupů a řízení projektu. Dopadová složka interní evaluace pak umožňuje posoudit kvalitu změn, které intervence vyvolávají v životech osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách, identifikovat faktory podporující či naopak omezující jejich účinnost a ověřit relevanci zvolených nástrojů z pohledu samotné cílové skupiny.

Předpokládáme, že propojení procesní a dopadové roviny evaluace přispěje k průběžnému zlepšování projektu, podpoří dosažení hlavních i dílčích cílů a umožní maximalizovat skutečný dopad aktivit projektu v území.

4. Předmět a cíl evaluace interní evaluace

Předmětem interní evaluace jsou vybrané nástroje na úrovni obce, které mají přímý vliv na cílovou skupinu osob ohrožených sociálním vyloučením (tzv. sekundární cílová skupina) a úspěšnost procesu systematické participace této sekundární cílové skupiny, jež tvoří jednu z inovací projektu.

Cílem interní evaluace je ve vybraných 10 obcích vyhodnotit kvalitativní výsledek projektu na jeho sekundární cílovou skupinu, tedy posoudit dopady vybraných intervencí a zavedených změn procesů ze strany obce, které přímo ovlivňují nepříznivou situaci cílové skupiny, včetně procesu systematické participace sekundární cílové skupiny. Evaluace bude dále zaměřena na vybrané nástroje zaváděné obcí s podporou projektu SKSZ v rámci plánu sociálního začleňování a na míru naplňování příslušných cílů a opatření. Hodnocení se bude soustředit na stanovené cíle intervence, jejich relevanci při výběru, faktory ovlivňující realizaci a externalitu, které mohou dopady na cílovou skupinu ovlivňovat, včetně specifík místního prostředí.

Zároveň bude posouzeno, zda byla naplňována základní evaluační kritéria účelnosti a užitečnosti, jaké změny intervence v území vyvolaly, jaké přinesly výsledky pro jednotlivé aktéry a v jaké personální kapacitě je třeba v systémové podpoře sociálního začleňování pokračovat z hlediska udržitelnosti.

V rámci interní evaluace budou zodpovězeny základní evaluační otázky a podle potřeby také doplňující podotázky nezbytné pro jejich úplné zodpovězení.

Interní evaluační zprávy budou sloužit jako stěžejní podklad pro Souhrnnou evaluační zprávu o dopadu činnosti projektu SKSZ na sekundární cílovou skupinu.

5. Cílová skupina evaluace a nástroje intervence

Respondenty v rámci interní evaluace budou za účelem ověření dopadu zvolených nástrojů především zástupci sekundární cílové skupiny (osoby sociálně vyloučené a osoby sociálním vyloučením ohrožené). Dále budou za projekt SKSZ zapojeni lokální konzultantky a konzultanti, metodičky a metodici a odborné expertky a experti na daná témata. Do hodnocení mohou být nepřímo zapojeni také zástupci územního celku či vybraní členové lokálního partnerství obcí KPSV 21+, kteří se podílejí na zavádění nástrojů sociálního začleňování.

Interní evaluace se zaměří na posouzení dopadů ve čtyřech tematických oblastech: bydlení, dluhová problematika, systém podpory dětí a rodin a systematická participace. Kritériem výběru pro evaluaci obcí bude možnost zmapování důvodů úspěšné/neúspěšné implementace zavedených nástrojů, analytická "dostupnost" této cílové skupiny evaluace dopadu a velikost obce.

Pro účely interní evaluace budou do hodnocení zařazeny pouze takové nástroje, u nichž lze v horizontu realizace interní evaluace doložit přímý dopad na sekundární cílovou skupinu.

Nástroje převážně procesní, koordinační, metodické nebo institucionální budou hodnoceny pouze tehdy, pokud obsahují jasně identifikovatelnou přímou složku podpory sekundární cílové skupiny. Cílem bude hodnotit změnu situace sekundární cílové skupiny, kterou lze v daném období důvěryhodně zachytit především u nástrojů s přímou prací s klienty. U převážně procesních, koordinačních či metodických opatření by v tomto časovém rámci nebylo možné jejich zprostředkovaný vliv dostatečně spolehlivě oddělit od širšího institucionálního kontextu a věrohodně jej připsat konkrétní změně v životní situaci sekundární cílové skupiny. V kapitole 5 jsou ponechány jen ty nástroje, které jsou ve dvouletém horizontu interní evaluace realisticky hodnotitelné z hlediska změny situace sekundární cílové skupiny.

Pro účely evaluačního plánu jsou v tabulce ponechány pouze nástroje (opatření v PSZ) s přímou podporou domácností nebo s bezprostředně identifikovatelným dopadem na jejich **bydlení**, tj. krizové bydlení, poradce pro nájemníky / koordinátor prevence ztráty bydlení, dohody o splátkách a programy zabydlování v sociálním bydlení. Procesní a koncepční nástroje bytové politiky budou využity pouze jako kontext pro interpretaci zjištěných dopadů.

Označení nástroje	Cíl nástroje	Způsob evaluace
Krizové bydlení (režim přidělení bytu "krizový byt")	Cílem je snížit počet případů nebezpečných odchodů z bytu bez zajištěného návazného bydlení/ubytování; a to jak v prostředí vlastního bytového fondu obce, tak i mimo něj na území obce/ORP	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS
Poradce pro nájemníky/referent nájemních vztahů/pracovník (koordinátor) prevence ztráty bydlení v městském BF	Cílem je zajistit snížení počtu případů závažného neplnění závazků nájemce a návazných případů ztráty bydlení, potažmo ne-bezpečných odchodů z obecního bydlení.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS
Dohody o splátkách	Cílem je snížit počet/podíl předčasně/sankčně ukončených nájemních a ubytovacích smluv z důvodu neplacení nájmu/poplatku za ubytování. Snížit počet/podíl nedodržených splátkových kalendářů (jsou-li využívány), kdy došlo k jejich zesplatnění	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS
Programy zabydlování v sociálním bydlení	Cílem je díky zajištění přístupu k individuálně uzpůsobené podpoře zvýšit počet domácností, které si udrží bydlení ve chvílích krize, a snížit počet sankčně ukončených nájemních smluv.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Konkrétně: 1) Zvýšení úspěšnosti zabydlení 2) Snížení počtu dluhů na nájemném a energiích a

		snížení počtu sankčně ukončených nájemních smluv 3) Změna vnímané stability bydlení a užitečnosti podpory ze strany domácností.
--	--	--

Dluhová problematika:

V přehledu níže jsou záměrně zařazeny pouze nástroje s přímou podporou sekundární cílové skupiny nebo s jasně identifikovatelnou přímou složkou podpory.

Pro účely interní evaluace jsou v tabulce ponechány jen ty nástroje, u nichž lze ve dvouletém horizontu zachytit přímý dopad na sekundární cílovou skupinu, zejména dostupnost a využití dluhového poradenství, realistické splátkové režimy, zastavování marných exekucí, přímé úlevy spojené s bydlením v oddlužení a informovanost o možnostech řešení dluhů.

Označení nástroje	Cíl nástroje	Způsob evaluace
Aktivní podpora poradenských služeb / síť odborného dluhového poradenství	Zajistit dostupnou přímou podporu osobám v dluhové zátěži, včasné zachycení rizika selhání a návaznost na další potřebné služby.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Konkrétně sledovat dostupnost podpory, využití poradenských služeb, subjektivní srozumitelnost pomoci a změnu schopnosti klientů řešit dluhovou situaci.
Zastavování marných exekucí	Zmírnit dopad historických a fakticky nevymožitelných exekucí na osoby v tíživé sociální situaci a snížit bariéry další stabilizace.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Posuzovat počet zastavených marných exekucí, dopad na finanční a bytovou stabilitu klientů a vnímanou možnost začít situaci aktivně řešit.
Osvětové a informační aktivity k možnostem řešení dluhů	Zvýšit informovanost sekundární cílové skupiny o možnostech řešení dluhů, dostupné podpoře a postupech vůči obci, aby lidé vstupovali do řešení dříve a s menším rizikem dalšího propadu.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Konkrétně sledovat dosah aktivit, porozumění dostupným možnostem, motivaci vyhledat pomoc a časnost prvního kontaktu s podporou.

Minimální splátkové kalendáře a odpouštění dluhů	Umožnit nejvíce zatíženým domácnostem aktivně řešit dluhy vůči obci realistickým splátkovým režimem a snížit riziko další eskalace dluhové situace.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Konkrétně sledovat počet a udržitelnost splátkových kalendářů, podíl zesplatněných dohod a dostupnost nástroje pro nízkopříjmové domácnosti.
Podpora bydlení / ekonomický restart	Snížit finanční zátěž domácností v oddlužení, podpořit udržení bydlení a předcházet selhání oddlužení propojením bydlení a poradenských služeb.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Konkrétně sledovat využití sníženého nájemného po dobu oddlužení, návaznost na poradenské služby a změnu bytové stability sekundární cílové skupiny.

Systém podpory dětí a rodin:

Do přehledu níže jsou záměrně zařazeny pouze nástroje s přímou podporou rodin a dětí nebo s jasně identifikovatelnou přímou složkou podpory.

Označení nástroje	Cíl nástroje	Způsob evaluace
Preventivní služby pro rodiny a děti	Poskytnout dětem a rodinám včasnou, nízkoprahovou a preventivní podporu odpovídající jejich potřebám v místě a čase, kdy ji potřebují.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Posuzovat dostupnost a využití preventivní podpory, její vnímanou užitečnost a to, zda rodiny dostávají pomoc dříve a s menší mírou krize.
Služby posílení rodičovských kompetencí	Posílit rodičovské kompetence, schopnost rodičů zvládat náročné situace a využívat dostupnou podporu ve prospěch dítěte a stability rodiny.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Konkrétně sledovat využívání služby, vnímaný přínos pro rodiče a změny ve schopnosti rodiny zvládat situaci bez eskalace.

Rodinné konference	Aktivně využívat zdroje širší rodiny a blízkých osob dítěte při řešení situace dítěte a rodiny a posílit jejich roli v hledání řešení.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Posuzovat využití rodinných konferencí, vnímaný přínos pro rodinu a změny v tom, jak rodina zvládá situaci s podporou vlastních zdrojů a blízkých osob.
Nástroje včasné identifikace ohrožení dítěte	Umožnit včasný kontakt dítěte a rodiny s podporou a řešit situaci preventivně před eskalací obtíží.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Konkrétně sledovat, zda je rodina zachycena a podpořena včas, jak rodiny vnímají první kontakt se systémem a zda se díky nástroji daří řešit situaci s menší mírou krize.
Nástroje jednotného plánování podpory dítěte a rodiny	Zavést jednotný postup plánování práce s dítětem a rodinou, včetně určení koordinátora podpory a přímého zapojení rodiny do rozhodování o podobě pomoci.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Konkrétně sledovat, zda rodiny rozumějí plánu podpory, zda se podílejí na jeho tvorbě a jak vnímají koordinaci poskytované pomoci.
Doprovázení rodičů / rodinná asistence	Poskytnout rodinám praktickou a kontinuální podporu při zvládání každodenních situací, při využívání služeb a při péči o děti.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Konkrétně sledovat využívání podpory, vnímaný přínos pro každodenní fungování rodiny a změnu schopnosti rodičů zvládat situaci bez další eskalace.

Teoretická báze intervencí v této oblasti zahrnuje i analytické, koordinační a mezioborové nástroje, které však samy o sobě nejsou v horizontu interní evaluace dostatečným předmětem dopadového hodnocení na sekundární cílovou skupinu. Do tabulky proto byly zařazeny pouze ty nástroje, které poskytují rodinám a dětem přímou podporu nebo obsahují jasně identifikovatelnou přímou složku práce s rodinou, zejména preventivní služby, posilování rodičovských kompetencí, rodinné konference a nástroje, v nichž je rodina přímo zapojena do plánování podpory.

Participace:

Systematická participace sekundární cílové skupiny představuje jednu z explicitních inovací projektu, v této fázi projektu není rozpracována do podoby konkrétních nástrojů, mechanismů změny a očekávaných výstupů. Participace má částečně procesní povahu a ve dvouletém

horizontu interní evaluace je proto metodicky obtížnější věrohodně doložit její dopad na životní situaci sekundární cílové skupiny než u nástrojů přímé podpory. Z tohoto důvodu je tato oblast v současné verzi plánu popsána jako pracovní syntéza opřená primárně o projektovou logiku, evaluační design a baseline; do tabulky jsou zařazeny pouze ty participativní nástroje, u nichž lze identifikovat přímou zkušenost sekundární cílové skupiny a alespoň základní předpoklad zachycení jejich vlivu v rámci interní evaluace, zatímco strategické a čistě institucionální rámce participace jsou využity pouze jako kontext interpretace.

Obsah přehledu níže představuje dosud dostupnou pracovní syntézu intervencí. Do tabulky jsou zařazeny pouze takové participativní nástroje, v nichž sekundární cílová skupina vstupuje přímo do aktivit nebo do rozhodování o opatřeních, která se jí dotýkají.

Označení nástroje	Cíl nástroje	Způsob evaluace
Preventivní a komunitní aktivity realizované se zapojením osob z CS	Podpořit aktivní zapojení osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených do dění v obci a do spoluvytváření preventivních a komunitních aktivit, které se jich přímo dotýkají.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Konkrétně sledovat druh a počet aktivit, míru zapojení osob z CS a jejich vnímaný přínos pro komunitu i pro samotné účastníky.
Aktivní získávání zpětné vazby od veřejnosti včetně marginalizovaných skupin obyvatel	Zavést pravidelné a bezpečné mechanismy, jimiž obec přímo získává a využívá zpětnou vazbu od obyvatel ohrožených sociálním vyloučením.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Posuzovat četnost a formy sběru zpětné vazby, počet zapojených osob a míru využití podnětů v rozhodování obce.
Přímé zapojování obyvatel do rozhodování o agendách, které se jich dotýkají	Vytvořit a používat srozumitelné formy přímého zapojení sekundární cílové skupiny do rozhodování o místních opatřeních a záměrech, které se jí bezprostředně dotýkají.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Posuzovat skutečné využívání těchto forem zapojení, počet zapojených osob a vnímaný vliv účastníků na rozhodování.
Pravidelně se opakující participativní setkání se sekundární cílovou skupinou	Vytvořit opakující se prostor pro přímý dialog obce se sekundární cílovou skupinou o opatřeních, službách a problémech, které se jí týkají.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Posuzovat pravidelnost setkání, účast osob z CS, témata, která se otevírají, a vnímaný přínos těchto setkání pro účastníky i obec.

Poradní orgány a platformy s mandátem obce a zastoupením CS	Vytvořit nebo posílit platformy, v nichž mají osoby z řad CS přímý prostor spoluutvářet místní opatření a politiky sociálního začleňování.	Srovnání v čase – před a po zavedení nástroje plus reflexe nástroje ze strany CS. Konkrétně sledovat vznik či stabilizaci platform, zastoupení CS, pravidelnost jednání a promítnutí výstupů do rozhodování obce.
--	--	---

6. Evaluační otázky a evaluační kritéria interní evaluace

Evaluační kritéria představují předem určená (relevantní a obhajitelná), jasně vymezená a konzistentní hlediska hodnocení programu. Jsou přímo navázána na evaluační problém a na klíčové evaluační otázky. Evaluační rámec vychází z kritérií OECD DAC (2019), upravených s ohledem na specifika hodnocených intervencí. V interní evaluaci budou využita zejména tato kritéria:

- hodnocení dosažení či dosažitelnosti cílů intervence, a to s ohledem na potřeby cílové skupiny (CS) a vlivy vnějších faktorů.
- hodnocení přiměřenosti a prospěšnosti intervence, tedy vztahu mezi problémy, které měla řešit, a dosaženými výsledky. Zkoumá se, zda byla intervence zacílená adekvátně vzhledem k potřebám CS.
- posouzení, do jaké míry mohou výstupy a výsledky programu přetrvávat v čase. Pokud je hodnocení prováděno před ukončením realizace intervence, hodnotí se pravděpodobnost jejich udržení. Součástí je i posouzení, v jaké personální kapacitě je nutné pokračovat v systémové podpoře sociálního začleňování (SZ) v budoucnu.

A. Účelnost a užitečnost intervencí

Vedle společných evaluačních otázek A–D budou v jednotlivých dílčích evaluacích využívány tematicky specifické podotázky podle zaměření hodnocené intervence (bydlení, dluhová problematika, systém podpory dětí a rodin, systematická participace).

A1: Do jaké míry byly vybrané intervence vhodně zacílené a přispívaly k řešení potřeb sekundární cílové skupiny v daném území?

Podotázky:

- Odpovídala zvolená intervence identifikovaným potřebám sekundární cílové skupiny a situaci v území?
- Byly cíle intervence nastaveny srozumitelně, realisticky a v návaznosti na řešený problém?
- Do jaké míry se dařilo naplňovat plánované aktivity a průběžné cíle intervence?
- Byla intervence pro cílovou skupinu dostupná, přiměřená a využitelná v praxi?
- Jak se v průběhu realizace ukázala užitečnost zvoleného nástroje z pohledu obce, implementačních aktérů a sekundární cílové skupiny?

A2: Jaké faktory podporovaly nebo naopak omezovaly účelnost a užitečnost intervence?

Podotázky:

- Jaké bariéry se objevily při přípravě a realizaci intervence?
- Jaké faktory naopak realizaci usnadňovaly nebo zvyšovaly její přínos?
- Jakou roli hrály personální kapacity, spolupráce aktérů a místní kontext?
- Jak se do průběhu intervence promítly vnější vlivy a externality?
- Které prvky nastavení intervence by bylo vhodné upravit pro zvýšení její účelnosti a užitečnosti?

B. Udržitelnost intervencí

B1: Do jaké míry existuje předpoklad, že budou výsledky a přínosy intervence v území zachovány i po skončení intenzivní podpory projektu?

Podotázky:

- Které prvky intervence mají potenciál přetrvat po skončení podpory projektu?
- Která partnerství, postupy nebo mechanismy byly intervencí posíleny natolik, že mohou fungovat i nadále?
- Jaké podmínky musí být splněny, aby byly dosažené účinky udržitelné?
- Jaká rizika mohou udržitelnost výsledků ohrožit?
- Do jaké míry je udržitelnost závislá na konkrétních osobách, kapacitách nebo externím financování?

B2: Nakolik je plán pokračování a udržení intervence realistický a institucionálně ukotvený?

Podotázky:

- Existuje jasná představa, jak bude v intervenci pokračováno po skončení podpory projektu?
- Je plán pokračování realistický z hlediska financí, personálních kapacit a organizačního zajištění?
- Je intervence ukotvena v běžných postupech obce nebo spolupracujících organizací?
- Jaké kompetence a role jednotlivých aktérů jsou pro pokračování intervence klíčové?
- Jakou minimální personální a organizační kapacitu je třeba zachovat, aby nedošlo k oslabení dosažených dopadů?

C. Výsledky intervencí na úrovni obce

C1: Jaké změny intervence vyvolaly na úrovni obce a lokálního systému sociálního začleňování?

Podotázky:

- Jaké změny nastaly v nastavení postupů, spolupráce a koordinace aktérů v území?
- Jaké změny měly pozitivní dopad a jaké naopak negativní?

- Které změny byly zamýšlené a které nezamýšlené?
- Přispěla intervence ke změně fungování obce nebo lokální sítě služeb v dané tematické oblasti?
- Jaký přínos má zavedená inovace pro ostatní aktéry sociálního začleňování v území?

C2: Co intervence přinesly jednotlivým aktérům v území a jak se promítly do jejich rolí, očekávání a spolupráce?

Podotázky:

- Jaká byla motivace obce a dalších aktérů při výběru tématu a nastavení intervence?
- Jak jednotliví aktéři hodnotí přínosy intervence pro svou práci a pro řešení situace v území?
- Odpovídala intervence aktuální situaci a potřebám území?
- Jaké efekty aktéři pozorují nebo předpokládají pro osoby sociálně znevýhodněné?
- Přispěla intervence k lepší koordinaci, sdílení odpovědnosti nebo efektivnějšímu řešení problémů v území?

D. Dopad intervencí na sekundární cílovou skupinu

D1: Jaké změny přinesly realizované intervence sekundární cílové skupině a jak byly tyto změny samotnými příjemci podpory vnímány?

Podotázky:

- Jaké změny ve své životní situaci respondenti spojují s realizovanou intervencí?
- Ve kterých oblastech respondenti vnímají zlepšení, stagnaci nebo zhoršení?
- Které dopady byly zamýšlené a které nezamýšlené?
- Jak respondenti hodnotí užitečnost, dostupnost, srozumitelnost a přiměřenost poskytnuté podpory?
- Jaký konkrétní přínos má zavedená inovace pro osoby, kterých se intervence přímo týká?
- Liší se vnímané dopady podle typu intervence, lokálního kontextu nebo životní situace respondentů?

D2: Jak sekundární cílová skupina vnímá svou zkušenost s intervencí a svou možnost zapojit se do jejího nastavení, realizace nebo vyhodnocování?

Podotázky:

- Měla sekundární cílová skupina možnost vyjádřit své potřeby a zkušenosti při nastavení nebo realizaci intervence?
- Do jaké míry respondenti vnímají, že jejich hlas byl zohledněn?
- Jak respondenti hodnotí kvalitu komunikace, přístupu pracovníků a celkový průběh podpory?
- Jaké faktory participaci sekundární cílové skupiny podporovaly a jaké jí bránily?
- Přispěla participace ke zvýšení relevance, přijatelnosti nebo účinku intervence?

- Objevily se v souvislosti s participací i negativní nebo nezamýšlené efekty?

Vazba na metody a zdroje dat:

Desk research: PSZ a zprávy o plnění, plány realizace a jejich vyhodnocení, interní projektová dokumentace, monitoring realizovaných opatření/služeb a procesní analýzy.

Řízené individuální polostrukturované a hloubkové rozhovory se sekundární cílovou skupinou jako hlavním zdrojem dat o dopadech, doplněné rozhovory s aktéry implementace pro triangulaci zjištění.

Fokusní skupiny budou využívány podle relevance tématu a vhodnosti skupinového formátu; klíčový význam budou mít zejména v oblasti systematické participace sekundární cílové skupiny, zatímco v oblasti dluhové problematiky budou využívány pouze omezeně.

7. Metody interní evaluace

Desk research

V rámci desk research budou zjišťovány odpovědi na evaluační otázky a podotázky prostřednictvím podrobného studia následujících podkladů:

- plány sociálního začleňování (PSZ) včetně zpráv o plnění,
- memoranda o spolupráci,
- plány realizace (včetně případných vyhodnocení),
- interní projektová dokumentace (např. Karta obce, kritéria sociálního začleňování, databáze modulů apod.).

Řízené individuální polostrukturované a hloubkové rozhovory

S komunikačními partnery v řídicích pozicích (např. manažeři obcí), s aktéry na implementační úrovni (zejména sociální pracovníci), dále s lokálními konzultantkami a konzultanty, metodičkami a metodiky a odbornými poradci. Rozhovory budou zaměřeny na sledování klíčových milníků nastavené spolupráce a identifikaci spouštěčů, které vedly ke zvolenému typu spolupráce.

Se zainteresovanými osobami, jichž se intervence přímo týká, tedy se sekundární cílovou skupinou projektu (osoby sociálně vyloučené a osoby sociálním vyloučením ohrožené, tj. příjemci či uživatelé realizovaných intervencí).

Fokusní skupiny

Pro účely interní evaluace bude z celkového počtu fokusních skupin využit pouze omezený počet, vždy podle jejich relevance k jednotlivým tematickým oblastem a podle toho, zda je skupinový formát vhodný pro zodpovězení daných evaluačních otázek. Fokusní skupiny proto nepředstavují univerzálně hlavní metodu sběru dat napříč všemi oblastmi hodnocení. V tématu dluhové problematiky může být jejich využití omezené, a to s ohledem na citlivost tématu, riziko stigmatizace i nižší vhodnost skupinového formátu pro zachycení individuálních trajektorií

změny. V této oblasti budou proto preferovány individuální rozhovory, případové srovnání v čase a analýza dostupných podkladů. Naopak v oblasti systematické participace sekundární cílové skupiny budou fokusní skupiny představovat klíčový zdroj dat.

Vybrané fokusní skupiny budou rozšířeny o specifické evaluační otázky zaměřené zejména na:

- dopady práce OSZ na životní situaci osob ze sekundární CS,
- vnímanou dostupnost, funkčnost a kvalitu zavedených nástrojů, □ subjektivní vnímání participace sekundární CS v rámci projektu,
- identifikaci kontextových vlivů.

Expertní vyhodnocení / analýza

Předpokládá se expertní vyhodnocení zejména:

- dokumentů analyzovaných v rámci desk research,
- závěrů z realizovaných řízených individuálních rozhovorů a fokusních skupin.

8. Datové požadavky – zdroje pro interní evaluaci

Pro sestavení designu interní evaluace využije interní evaluační jednotka analýzy a vyhodnocení výstupů klíčových aktivit projektu, a to zejména:

1. Výstupů a výsledků naplňování strategie (PSZ) – tedy samotného Plánu sociálního začleňování, jeho průběžného i závěrečného vyhodnocení, a výstupů monitoringu realizovaných služeb a aktivit v návaznosti na metodiku monitoringu dopadů.
2. Naplňování cílů spolupráce mezi SKSZ a územními celky (ÚC) v jednotlivých dílčích aktivitách – zejména vyhodnocení realizačního plánu.
3. Výsledků procesních analýz, které poskytují podrobný vhled do implementace nástrojů, identifikují faktory ovlivňující jejich průběh a umožňují přesnější interpretaci dosažených dopadů.
4. Realizačních plánů v evaluovaných obcích.

Pro naplnění cíle interní evaluace uvedeného v kapitole 4 bude analýza těchto podkladů triangulována s rozhovory se sekundární cílovou skupinou a s účastí interních evaluátorů na fokusních skupinách ve vybraných obcích. Tato kombinace zdrojů, použítá podle relevance tématu a citlivosti zkoumané oblasti, poskytne evaluátorské jednotce dostatečnou datovou základnu pro zpracování vyhodnocení dopadové evaluace jednotlivých územních celků.

9. Spolupracující subjekty interní evaluace

V této kapitole jsou vymezeny klíčové spolupracující subjekty z hlediska jejich zapojení do interní evaluace. Spolupracující subjekty jsou determinovány jednak zadáním evaluace (tj. kým je potřeba doplnit informace a data), jednak tím, kdo bude uživatelem výstupů evaluace.

Níže uvádíme jejich přehled a stručný popis:

- Sekundární cílová skupina projektu – osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách či osoby sociálním vyloučením ohrožené. Jakožto cílová skupina intervencí představují klíčový zdroj informací o dopadech realizovaných opatření.
- Realizační tým SKSZ – zástupci z území – lokální konzultanti, metodici, odborní poradci na konkrétní tematické oblasti a výzkumníci působící v jednotlivých lokalitách. Do interní evaluace vstupují jako respondenti i jako odborní informátoři. Patří mezi ně lokální konzultantky/konzultanti, metodičky a metodici regionálních center,
- Primární cílová skupina projektu – zástupci obcí a ostatních relevantních aktérů v dané tematické oblasti (dle zaměření intervence). Tito aktéři jsou klíčovými hybateli změny v území. Jejich reflexe procesů a zpětná vazba jsou důležité pro zlepšování nastavení nástrojů i implementačních postupů v obci. Do interní evaluace budou zpravidla zapojeni nepřímo, zejména prostřednictvím zpětnovazebních dotazníků nebo souvisejících konzultací.
- MPSV (Ministerstvo práce a sociálních věcí) – řídicí orgán projektu SKSZ. Monitoruje průběh realizace projektu a poskytuje zpětnou vazbu.

10. Harmonogram interní evaluace

Fáze	Měsíce	Hlavní aktivity
0 – Příprava	1–12	Příprava metodik, manuálu, šablon; definice evaluačních otázek; výběr obcí; organizační zajištění.
1 – Analýza podkladů	3–12	Desk research PSZ, monitoringu a realizačních plánů; sběr analytických výstupů; první procesní analýzy.

2 – Terénní sběr dat	13–22	Realizace fokusních skupin, rozhovorů; průběžná triangulace; aktualizace procesních analýz.
3 – Dílčí evaluační zprávy	18–36	Zpracování 10 dílčích zpráv z vybraných obcí; interpretace dopadů; analýza intervenčních faktorů a externalit.
4 – Souhrnná evaluační zpráva	20–24	Syntéza zjištění; tvorba závěrů; doporučení; finalizace a prezentace výstupů.
5 – Validace a archivace	24–26	Validace závěrů; zapracování připomínek; archivace dokumentace a dat.